

2009-01-14

Renhållningsstyrelsen
Miljönämnden
Byggnadsnämnden
Socialnämnden

För kännedom:
Kommunfullmäktige

Granskning av personuppgiftslagens tillämpning

På uppdrag av Lunds kommuns revisorer har Komrev inom Öhrlings PricewaterhouseCoopers genomfört en studie i syfte att granska om utvalda nämnder i kommunen har kompetens och rutiner för att kunna leva upp till personuppgiftslagens krav.

Sammanfattningsvis vill vi efter genomförd granskning framhålla följande:

1. De regler som nu finns i kommunen utifrån PuL är enbart beslutade av kommunstyrelsen. Varje nämnd är dock ansvarig för sina personuppgifter varför respektive nämnd bör besluta om regler och riktlinjer för personuppgifter.
2. Enligt PuL är det den personuppgiftsansvarige som "ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen med och medlen för behandlingen av personuppgifter". Nu fattar inte nämnderna sådana beslut utan det sker på tjänstemannanivå utan delegering. Nämnderna eller delegat måste besluta om ändamålet med respektive behandling av personuppgifter. Nu sker enbart en anmälan till personuppgiftsombudet.
3. Information skall lämnas självant av den personuppgiftsansvarige till dem vars personuppgifter bearbetas eller på annat sätt behandlas. Rutiner måste tillskapas som innebär att information alltid sker till den registrerade om vad personuppgifterna skall användas till m.m.
4. Det är viktigt att personalen och de förtroendevalda har goda kunskaper om PuL så att personuppgifter behandlas korrekt. Därför är det viktigt att redan anställd personal kontinuerligt informeras om vad PuL innebär och att det ingår i introduktionen för nyanställda. Det senare sker översiktligt.

Svar över vidtagna åtgärder önskas före februari månads utgång 2009.

FÖR LUNDS KOMMUNS REVISORER

Lars Larsson
Ordförande

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Revisionsrapport

Personuppgiftslagen

Lunds kommun

2008-12-10

Kerstin Larsson, certifierad kommunal revisor

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

2008-12-10

Lena Salomon
Namnförtydligande

Kerstin Larsson
Namnförtydligande

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	2
Personuppgiftslagen	2
Metod	3
Granskningsresultat	4
Revisionell bedömning	7

Sammanfattning

Revisorerna har gett Öhrlings PricewaterhouseCoopers, Komrev, i uppdrag att genomföra en studie i syfte att granska om utvalda nämnder i kommunen har kompetens och rutiner för att kunna leva upp till personuppgiftslagens krav.

Sammanfattningsvis vill vi efter genomförd granskning framhålla följande:

1. De regler som nu finns i kommunen utifrån PuL är enbart beslutade av kommunstyrelsen. Varje nämnd är dock ansvarig för sina personuppgifter varför respektive nämnd bör besluta om regler och riktlinjer för personuppgifter.
2. Enligt PuL är det den personuppgiftsansvarige som ”ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen med och medlen för behandlingen av personuppgifter”. Nu fattar inte nämnderna sådana beslut utan det sker på tjänstemannanivå utan delegering. Nämnderna eller delegat måste besluta om ändamålet med respektive behandling av personuppgifter. Nu sker enbart en anmälan till personuppgiftsombudet.
3. Information skall lämnas självant av den personuppgiftsansvarige till dem vars personuppgifter bearbetas eller på annat sätt behandlas. Rutiner måste tillskapas som innebär att information alltid sker till den registrerade om vad personuppgifterna skall användas till m.m.
4. Det är viktigt att personalen har goda kunskaper om PuL så att personuppgifter behandlas korrekt. Därför är det viktigt att redan anställd personal kontinuerligt informeras om vad PuL innebär och att det ingår i introduktionen för nyanställda. Det senare sker översiktligt. Även förtroendevalda måste ha kunskap om PuL, särskilt de som är ledamöter i nämnderna.

Inledning

Personuppgiftslagen (PuL) som trädde i kraft hösten 1998 reglerar behandlingen¹ av personuppgifter. Under en övergångsperiod fram till den siste september 2001 tillämpades dock fortfarande datalagen för de behandlingar som hade påbörjats före ikraftträdandet. Den 1 oktober 2001 upphörde datalagen att gälla och PuL reglerar behandlingar av personuppgifter.

Öhrlings PricewaterhouseCoopers, Komrev, har på uppdrag av kommunens revisorer genomfört en studie i syfte att granska om utvalda nämnder i kommunen har kompetens och rutiner för att kunna leva upp till lagens krav.

Det noteras att denna rapport redovisar en samlad bild av läget i utvalda nämnder. Antalet behandlingar enligt PuL varierar mellan nämnderna. Oavsett detta är det viktigt att de ansvariga nämnderna, som är personuppgiftsansvariga och samtliga anställda, som kan komma att behandla personuppgifter enligt PuL, har kännedom om att det finns en lag som styr detta, och vet hur de ska agera innan de påbörjar en behandling av personuppgifter.

Personuppgiftslagen

PuL syftar till att skydda den personliga integriteten avseende personuppgifter². PuL är generell och berör oss alla, såväl offentlig som privat sektor liksom den enskilde individen.

Till skillnad från datalagen gäller PuL såväl behandling med hjälp av datorer som manuellt. För manuella behandlingar fanns speciella övergångsbestämmelser, vilket medförde att PuL för dessa i vissa avseenden trädde i kraft först den 1 oktober år 2007.

PuL reglerar på vilka villkor behandlingar av personuppgifter får ske och användas. Mycket förenklat kan man säga att lagen kräver att de personuppgiftsansvariga kan visa att lagens föreskrifter följs. Personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen är den som ensam, eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen med och medlen³ för

¹ Varje åtgärd eller serie av åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifter.

² Personuppgift är all slags information som kan hänföras till en person som är i livet.

³ Medel i PuL-sammanhang är hur registren förs.

behandling av personuppgifter - i kommunala sammanhang för behandlingen ansvarig nämnd/styrelse.

Den personuppgiftsansvarige har att se till att i enlighet med PuL 9§:

- a) personuppgifter behandlas bara om det är lagligt,
- b) personuppgifter alltid behandlas på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed,
- c) personuppgifter samlas in bara för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål,
- d) personuppgifter inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det för vilket uppgifterna samlades in,
- e) de personuppgifter som behandlas är adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen,
- f) inte fler personuppgifter behandlas än som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen,
- g) de personuppgifter som behandlas är riktiga och, om det är nödvändigt, aktuella,
- h) alla rimliga åtgärder vidtas för att rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som är felaktiga eller ofullständiga med hänsyn till ändamålen med behandlingen, och
- i) personuppgifter inte bevaras under en längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

Metod

Granskningen har genomförts genom att intervju har skett med personuppgiftsombudet (PuO) som är densamma för kommunens alla nämnder och en utredningssekreterare på kommunkontoret. Vidare har telefonintervjuer skett med IT-ansvariga eller annan central person per nämnd. De nämnder och styrelser som ingått i granskningen är renhållningsstyrelsen, miljönämnden, byggnadsnämnden och socialnämnden, i fortsättningen benämns dessa som nämnderna. Dessa har intervjuats med lika frågor utifrån ett frågeformulär. Kommunens hemsida på Internet har besökts avseende de utvalda nämnderna.

Det ska noteras att PuL även ställer andra krav utöver de frågor vi valt att ta upp i vår avstämning. Exempelvis fordras att personuppgifterna behandlas säkert.

Liknande granskning genomfördes under 2002 då med andra nämnder, men socialnämnden och miljönämnden var med även då.

Personuppgiftsombudet och utredningssekreteraren har sakgranskat denna rapport.

Granskningsresultat

Följande redovisar de sammantagna svaren utifrån frågeställningarna vid nämndsintervjuerna och vad som framgick vid sammanträffandet med personuppgiftsombudet och utredningssekreteraren.

1. *Har kommunen beaktat behovet att ändra nämndernas reglementen med anledning av PuL?*

Reglementena uppges inte vara skrivna på sådant sätt att speciella lagar anges utan mer övergripande anges att nämnden arbetar utifrån de lagar som reglerar deras verksamhet.

2. *Finns instruktion från personuppgiftsansvarig till medhjälpare/anställda?*

Vid den förra granskningen 2002 uppgavs att det inte fanns rutiner till hur de anställda skulle hantera personuppgifter.

De nu intervjuade från nämnderna uppger att inga instruktioner finns som är beslutade av nämnden. En hänvisar till de riktlinjer som kommunstyrelsen beslutat om.

Kommunstyrelsen behandlade 2003-04-03 ärendet ”Riktlinjer för behandling av personuppgifter”. Där upptas ett antal regler för hur personuppgifter skall hanteras. Kommunstyrelsens beslut var ”att godkänna de föreslagna riktlinjerna som skall gälla för personuppgiftsansvariga inom hela den kommunala förvaltningen.” Ärendet översändes sedan till samtliga förvaltningar.

3. *Finns i instruktion eller på annat sätt vad som skall ske inför påbörjande av behandling enligt PuL?*

De intervjuade nämnderna uppger att speciella rutiner inte finns inför påbörjande av ny behandling.

I de ovan nämnda riktlinjerna finns uppgift om när det är tillåtet att bearbeta personuppgifter. Det gäller dels om samtycke till registrering av personuppgifter finns och dels om samtycke saknas. Det framgår inte tydligt vad den personuppgiftsansvarige bör beakta inför påbörjande av behandling av personuppgifter. Riktlinjerna finns på kommunens intranät.

Om något är oklart inför påbörjande av ny behandling kontaktas personuppgiftsombudet.

4. *Finns rutin för vem som beslutar om ändamål med behandling av personuppgifter?*
Rutin finns inte för vem som beslutar om ändamålet med behandlingen av personuppgifter.

När ny behandling påbörjats sker anmälan till personuppgiftsombudet, men behandlas inte av nämnden.

5. Hur anmäls nya behandlingar till Datainspektionen/personuppgiftsombud?

De intervjuade nämnderna uppger att anmälan sker till personuppgiftsombudet eftersom sådant är utsett. Det sker via särskild blankett.

Enligt riktlinjerna skall anmälan ske till personuppgiftsombudet och innehålla vissa angivna uppgifter.

Personuppgiftsombudet har inte utarbetat egen blankett utan de blanketter som finns på Datainspektionens hemsida används oftast. Ibland sker anmälan via uppgifter på vanligt papper.

6. Finns rutiner för att dokumentera samtycke till registrering?

De intervjuade nämnderna ger olikartade svar på frågan.

- Vi har myndighetsutövning varför samtycke inte erfordras, svarar två intervjuade.
- Vi har avtal varför samtycke inte erfordras
- Riktlinjerna tar upp samtycke. Ingen formell rutin finns men hos oss innebär ansökan via blankett att samtycke ges till behandling av sökandens personuppgifter.

Enligt riktlinjerna (och lagstiftningen) är det så att om den registrerade har lämnat samtycke till behandling av personuppgifterna är behandlingen tillåten.

7. Finns rutiner för information till registrerad?

De intervjuade uppger:

- I samband med ansökan ges skriftlig information.
- Ingen information ges uppger två svaranden.
- Information sker via blanketterna för ansökan.

Enligt riktlinjerna skall information alltid ges till den registrerade. Där framgår också vilken information som skall ges.

Blanketter riktade till kommuninvånarna som läggs ut på hemsidan av miljönämnden innehåller information om PuL. Byggnadsnämnden har informationstext på flertalet av sina blanketter. Socialnämnden har inga blanketter på hemsidan, men har andra blanketter.

Information sker i separat folder. Inte heller Renhållningsstyrelsen har blanketter på hemsidan. De har i stället formulär som skrivs direkt på hemsidan och sänds via den direkt till förvaltningen. Där finns ingen information om PuL.

8. *Finns rutin för personuppgifter på Internet?*

Följande svar har getts:

- Det finns en lokal regel inom nämndens område som säger att inga personuppgifter får hanteras via e-post eller på annat sätt på Internet.
- Det finns inga regler men enskilda ärenden hanteras inte på Internet.
- Det finns inga regler men endast tillåtna personuppgifter om politikerna och de anställda redovisas på hemsidan.
- Det finns inga nedtecknade regler, men informella riktlinjer om att inte lägga ut personuppgifter på Internet. Protokoll som läggs ut avidentifieras.

Personuppgiftsombudet hänvisar till Policy för www.lund.se. Där finns dock ingenting om personuppgiftslagen.

9. *Finns personuppgiftsombud, utsett och av vem?*

Personuppgiftsombud finns och är utsett av respektive nämnd.

10. *Har personuppgiftsombudet en förteckning över anmälningar av behandlingar av personuppgifter?*

De intervjuade uppger att de har sänt in respektive nämnds behandlingar av personuppgifter till personuppgiftsombudet.

Personuppgiftsombudet får då och då in anmälan avseende nya behandlingar av personuppgifter. Inventering inom nämnderna utförde personuppgiftsombudet senast i slutet av 2005. Det kommer nu att ske en ny inventering inom den snaraste framtiden.

11. *Hur är kunskapen om PUL inom förvaltningen respektive nämnden?*

De intervjuade svarar följande:

- Nyckelpersonerna inom förvaltningen har kunskaper om PuL. Information om PuL ingår i introduktionen. Nämnden är inte till fullo medveten om ansvaret, men vet att förvaltningen hanterar detta. Information sker till nämnden vid ny mandatperiod.
- För två år sedan hade personuppgiftsombudet utbildning avseende offentlighet, sekretess och PuL. Kunskapen om PuL är god.
- Det finns inga rutiner, men personalen är medvetna om att vara försiktiga med personuppgifter. Utbildning har ej förevarit.
- Kunskapen är förhållandevis god men kan bli bättre. Utbildning gavs för flera år sedan till nämnd och personal.

Strax efter det att lagen kom hade personuppgiftsombudet en del utbildning. Enligt personuppgiftsombudet är kunskapen om PuL hos handläggarna god men inte så stor hos de förtroendevalda. Då nya politiker börjar vid ny mandatperiod nämns PuL. När det gäller introduktion till anställda behandlas PuL.

Revisionell bedömning

Genom att de personuppgiftsansvariga måste uppfylla kraven i PuL så bör de även tillse att de anställda har instruktioner för hur de skall följa lagen. Instruktionerna kan vara likadana för alla nämnder och styrelser och kan utarbetas gemensamt, men antas av respektive personuppgiftsansvarig, dvs. respektive nämnd eller styrelse.

Som tidigare upptagits i denna rapport har kommunstyrelsen antagit ”Riktlinjer för behandling av personuppgifter”. Kommunstyrelsen beslutade att reglerna skulle gälla för personuppgiftsansvariga inom hela den kommunala förvaltningen. Eftersom det är respektive nämnd och styrelse som är ansvarig för sina personuppgifter bör de också själva fatta beslut om dessa regler, vilket således inte skett.

Det är viktigt att det för den anställde klart framgår vilka kraven är för att påbörja en behandling av personuppgifter. Det skall t ex vara att

- ◆ ställning måste tas till om det är förenligt med PuL att föra dessa personuppgifter
- ◆ ändamålet med behandlingen måste fastställas av nämnden och
- ◆ anmälan måste ske till personuppgiftsombudet.

Det är den personuppgiftsansvarige dvs. respektive nämnd och styrelse som bestämmer ändamål och medlen med personuppgifter som förs i deras verksamhet. Det är således

nämnden eller styrelsen som ska besluta om de behandlingar av personuppgifter som ska behandlas. Sådant beslut sker inte idag utan förvaltningen påbörjar behandling direkt efter att anmälan skett till personuppgiftsombudet. Rutin måste införas som gör att nämnden eller delegat beslutar om behandlingen av personuppgifter innan den påbörjas.

Den personuppgiftsansvarige måste försäkra sig om att behandlingen av personuppgifter sker i enlighet med PuL 9 §.

Den personuppgiftsansvarige måste också försäkra sig om att behandlingen av personuppgifter överensstämmer med bestämmelserna i 10 § PuL, som reglerar tillåtna behandlingar.

Vidare måste personuppgiftsansvarig undersöka så att inte personuppgifterna är känsliga. Då gäller särskilda regler.

Information om att uppgifterna kommer att registreras måste med mycket få undantag ske till den som registreras. Det är lämpligt att på de blanketter som används som underlag för registrering av personuppgifter inklusive de som finns på kommunens hemsida på Internet lägga in uppgifter om att registrering kommer att ske och vad som gäller enligt PuL.

Vid kontroll av hemsidan kunde konstateras att information om PuL saknades på en del blanketter och att renhållningsstyrelsen inte informerar om PuL i samband med att kommuninvånarna sänder in uppgifter till dem. Renhållningsstyrelsen bör på sin hemsida informera dem som kontaktar renhållningsstyrelsen hur de inlämnade uppgifterna används och vilka rättigheter den som lämnat uppgifterna har enligt PuL.

Den registrerade har rätt att en gång årligen få uppgift om vad som finns registrerat om denne. Rutin bör finnas för att snabbt kunna få fram dessa uppgifter som skall lämnas inom en månad såvida inte särskilda skäl kan åberopas. Två av de tillfrågade nämnderna har rutin för detta. Det finns inga centrala regler för detta.

Det bör finnas rutiner som reglerar hanteringen av personuppgifter på Internet.

Det är bra att det finns ett centralt personuppgiftsombud utsett som är detsamma för alla nämnder och kommunstyrelsen. Personuppgiftsombudet skall vara stödjande och rådgivande till personuppgiftsansvarig och de anställda men även kontrollera att personuppgiftsansvarig inte bryter mot bestämmelserna som gäller för behandling av personuppgifter. Personuppgiftsombudet har även att till datainspektionen anmäla den personuppgiftsansvarige som bryter mot bestämmelserna.

De personuppgiftsansvariga skall till personuppgiftsombudet anmäla sina behandlingar av personuppgifter. I den anmälan som skall ske till personuppgiftsombudet skall vissa

uppgifter alltid ingå. Anmälan lämnas in av de intervjuade nämnderna och personuppgiftsombudet har därmed grunden för sin förteckning. Inventering bör göras årligen över om det som finns i förteckningen fortfarande är aktuellt.

Kunskapen om PuL är varierande bland såväl handläggare som förtroendevalda. Det är lämpligt att personalen påminns om PuL:s regler åtminstone årligen t.ex. på ett personalmöte. Likaså behöver de förtroendevalda informeras vilket kan ske vid mandatperiodens början och/eller i samband med att de beslutar om ändamålet med behandlingen av personuppgifter.

Sammanfattningsvis bör

- nämnderna besluta om regler och riktlinjer för personuppgifter
- nämnderna eller delegat besluta om ändamålet med respektive behandling av personuppgifter
- rutiner tillskapas som innebär att information alltid sker till den registrerade om vad personuppgifterna skall användas till m. m .
- personalen kontinuerligt informeras om vad PuL innebär.